

На підставі вивчення розділу «Система управління охороною праці» державного стандарту проаналізовано аспект урахування екологічної складової в комплексній системі управління ефективністю праці підприємства «Луганськтепловоз»

Ключові слова: державний стандарт, безпека виробництва, охорона праці, ступені контролю

На основании изучения раздела «Система управления охраной труда» государственного стандарта проанализирован аспект выполнения экологической составляющей системы управления эффективностью труда на предприятии «Лугансктепловоз»

Ключевые слова: государственный стандарт, безопасность производства, охрана труда, степени контроля

On the basis of study of section «Control the system by a labors of state standard protection» the aspect of implementation of ecological making control the system by efficiency of labors on the enterprise of «Luganskteplovoz»

Keywords: state standard, safety of production, labour protection, control degrees

АНАЛІЗ УРАХУВАННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ СКЛАДОВОЇ В СТАНДАРТАХ ДЕРЖАВНИХ ПІДПРИЄМСТВ

С. Р. Артем'єв

Кандидат технічних наук, старший викладач
Кафедра бойових токсичних речовин та засобів захисту*
Контактний тел. (057) 372-61-67 (3-58), 067-928-75-59

В. Є Гайдабука

Старший викладач
Кафедра бойового застосування підрозділів військ РХБ захисту*
Контактний тел. (057) 372-61-67 (3-35), 067-584-09-43

М. П. Нарожний*

Контактний тел. (057) 372-61-67 (3-13), 096-460-24-70
*Факультет військової підготовки
Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут»
Полтавський шлях, 192, м. Харків, Україна, 61098

1. Вступ

У сучасних умовах питання якісного виконання заходів екологічної безпеки на державних підприємствах носить достатньо важливий та актуальний характер. Хоча достатньо тривалий термін питанням екологічної безпеки на підприємствах не приділялося достатньо уваги. Вони здійснювалися, та в багатьох випадках і зараз, здійснюються в загальному контексті виконання питань безпеки праці, пожежної безпеки та ін.

Однак, окрім загальних питань безпеки праці, підготовки приміщень, приладів, техніки, обладнання та працюючого персоналу до виконання робіт, питань пожежної безпеки, екологічний аспект напряму охоплює не тільки питання охорони навколишнього природного середовища та заходи щодо мінімізації нанесення йому збитків, але й питання безпеки та здоров'я працюючого персоналу, що є головним завданням будь-якого керівника підприємства – «збереження життя та здоров'я людей».

Тому, в матеріалі даної статті, на підставі вивчення розділу «Система управління охороною праці» дер-

жавного стандарту проаналізовано аспект урахування екологічної складової в комплексній системі управління ефективністю праці під час проведення Дня безпеки праці на підприємстві «Луганськтепловоз» та показано на необхідність винесення екологічної складової як окремого аспекту діяльності з окремими чітко визначеними відповідальними особами з метою якісного виконання вимог екологічного захисту як суспільства в цілому, так і кожного працівника підприємства зокрема.

2. Викладення основного матеріалу

Відповідно до [1, с. 1] День безпеки праці на підприємстві, це не тільки планове виконання робіт з певним наголосом на екологічну складову, а «комісійна перевірка стану безпеки праці у структурних підрозділах підприємства з наступним підведенням підсумків під час проведення спеціальної наради».

Саме під час проведення Дня безпеки праці кожний робочий та представник інженерно-технічної служби [1, с. 1] зобов'язані особисто провести самоконтроль

стану безпеки праці на своєму робочому місці та виконання ним відповідних інструкцій.

На державному підприємстві «Луганськтепловоз» День безпеки праці проводиться відповідно до існуючих програм оперативного контролю стану безпеки праці на державних підприємствах [1, с. 2].

Так, повсякденний контроль виконання питань охорони праці здійснюється на підприємстві в цілому, та безпосередньо у цехах, на дільницях та на кожному робочому місці. Основною ланкою організації та контролю виконання заходів у галузі охорони праці на сучасному типовому підприємстві є відділ техніки безпеки. На великих підприємствах цей відділ очолює, як правило, заступник головного інженера з техніки безпеки, який спільно з керівництвом підприємства та начальниками цехів організовує планування заходів з безпеки праці та здійснює контроль їх виконання.

Відділ техніки безпеки підприємства проводить розслідування, облік та аналіз нещасних випадків, здійснює вхідний інструктаж тих, хто щойно прибув працювати на підприємство, пропагує заходи з охорони праці, впроваджує використання сучасних засобів захисту та новітніх технологій. Цей відділ працює в тісному контакті з профспілковою організацією підприємства. Спільно з нею він контролює дотримання правил і норм техніки безпеки адміністрацією цехів та ділянок, добивається усунення виявлених недоліків.

Відповідно до [2, с. 73-77] на типовому підприємстві організовується трьохступінчатий контроль умов праці, в якому мають своє відображення і заходи з виконання вимог екологічної безпеки.

На першій ступені контролю [2, с. 73] майстер та інспектор з охорони праці щоденно, на початку робочої зміни повинні обійти усі робочі місця та перевірити:

1. Дотримання працівниками правил прийомів в їх роботі, існуючих вимог технологічної дисципліни та безпеки технологічних процесів.

2. Справність та чистоту апаратури, обладнання та інструменту.

3. Відсутність витоків газів, стиснутого повітря, води, мастил, парів, ПММ та ін.

4. Відсутність сторонніх предметів, які заважають проходити, підходити до електрообладнання та вузлів керування енергоносіями.

5. Справність засобів технологічного обладнання.

6. Наявність та справність огорожень.

7. Справність вентиляційних установок.

8. Повноту оснащення робочих місць інструментом і приладами.

9. Забезпеченість робочих засобами індивідуального захисту, спецодягом та повноту їх використання.

10. Навченість робочих та своєчасність проведення з ними інструктажів.

11. Наявність інструкцій і попереджувальних плакатів.

12. Дотримання робочими вимог інструкцій з безпеки праці.

13. Дотримання робочими правил внутрішнього трудового розпорядку на підприємстві.

14. Стан санітарно-побутових приміщень на дільницях проведення робіт.

Хоча тут чітко і не визначено заходи контролю виконання вимог екологічної безпеки, але пункти 1,2,3,5,7,11,12 відображають саме вказані питання.

Відповідно до [2] результати перевірки майстер та інспектори повинні кожен день записувати у спеціальний журнал і негайно приймати заходів щодо усунення виявлених недоліків. Під час виявлення на робочих місцях небезпечних робочих зон або небезпечних прийомів роботи (наприклад, наявність неогорожених та рухомих частин, пошкодження електропроводки або заземлення, вентиляції, перевищення рівня загазованості приміщень, робота персоналу без засобів індивідуального захисту та ін.) майстер (інспектори) зобов'язані негайно призупинити роботу до усунення виявлених порушень, вивести робочих із небезпечних зон і негайно повідомити про це начальника дільниці.

Під час виявлення порушень вимог безпеки праці, які майстер, інспектори з охорони праці не в змозі усунути самостійно, складається доповідна службовою запискою на ім'я начальника дільниці (відділення) для включення їх у відповідний план заходів з запропонованими конкретними строками їх виконання та усунення. У журналі майстер (інспектори) роблять про це відповідну відмітку. Копію службової записки майстер (інспектори) повинні направити інженеру з техніки безпеки відділу, який впродовж однієї доби складає проект цехового плану заходів з усунення причин порушень техніки безпеки і представляє його на затвердження начальникові цеху.

Начальник цеху визначає строки, виконавців та розпорядження по цеху затверджує вказаний план усунення недоліків, усунення яких знаходяться у нього на особистому контролі. Робота майстрів та інспекторів з забезпечення безпечних умов праці на робочих місцях перевіряється начальником дільниці (відділення) з залученням члену комісії з охорони праці профспілкового комітету цеху.

Друга ступінь контролю щотижнево [2, с. 75] проводиться начальником цеху разом з механіком, енергетиком цеху, головою профспілкового комітету цеху та інженером з техніки безпеки.

На нараді у начальника цеху аналізується стан охорони праці в цехах за минулий тиждень, результати контролю за першим ступенем і до відповідного плану включаються додаткові заходи з усунення виявлених недоліків, строки усунення яких затверджуються розпорядженням начальника цеху.

Під час здійснення третьої ступені контролю [2, с. 76] щомісячно у встановлений розпорядком роботи підприємства день і час головний інженер підприємства разом з головою комісії з охорони праці профспілкового комітету, начальником відділу техніки безпеки, головним механіком і головним енергетиком підприємства, санітарним лікарем, представником пожежної охорони перевіряють стан охорони праці на підприємстві в цілому і за результатами перевірки складають наказ.

Головний інженер підприємства разом з профспілковою організацією за результатами перевірки проводить нараду з начальниками цехів, майстрами, інспекторами з охорони праці. На цих нарадах головний інженер (заступник головного інженера з техніки безпеки), начальник відділу техніки безпеки разом з

інспекторами детально інформують керівництво та робочий персонал про стан техніки безпеки і виробничої санітарії в цехах підприємства, а начальники цехів доповідають про проведену у звітному місяці роботу з забезпечення безпечних умов праці та порядком усунення виявлених раніше недоліків.

Комісія з охорони праці профспілкового комітету разом з адміністрацією підприємства планують організаційні і технічні заходи з подальшого покращення умов праці і попередження виробничого травматизму. Ці заходи є складовою частиною плану впровадження нової техніки, прогресивних технологій і наукової організації праці, де заходи з забезпечення виконання вимог екологічної безпеки повинні міститися обов'язково.

На осіб, які порушили встановлені вимоги безпеки, накладаються адміністративні стягнення. Відповідно до вимог колективного договору вони можуть, наприклад, бути позбавлені [2, с. 76] усієї або частини премії, винагородження за підсумками року, їм може бути перенесена чергова відпустка або посунена черга на отримання житла та застосовуватися інші заходи впливу.

Аналіз документації та змісту стандарту державного підприємства «Луганськтепловоз» показав, що, в цілому, усі типові заходи з підтримання відповідного рівня безпеки охорони праці на підприємстві дотримуються.

Так, серед питань здійснення самоконтролю робочим персоналом підприємства мають місце і заходи контролю стану екологічної безпеки, хоча конкретно і не наголошено, що це заходи екологічного аспекту [1, с. 2], зокрема такі, як:

- перевірка стану загазованості приміщень;
- перевірка справності роботи вентиляційних пристроїв та ін.

Загальний порядок проведення Дня безпеки праці на підприємстві визначено в [1, с. 3–4] та він містить наступні заходи:

1. Начальник цеху оголошує результати усунення недоліків, які було виявлено під час проведення попереднього Дня безпеки праці.

2. Старші майстри (майстри) дільниць доповідають про результати аналізу безпеки праці за минулий місяць.

При цьому повинно бути проаналізовано наступні питання:

- стан умов праці на робочих місцях (містить екологічну складову);
- виконання правил, норм та інструкцій з техніки пожежної і промислової санітарії (містить екологічну складову);
- виконання загальних правил техніки безпеки під час експлуатації апаратури, обладнання та інструменту (містить екологічну складову);
- порядок використання працівниками індивідуальних засобів захисту та спеціального одягу;
- наявність випадків виробничого травматизму та їх причини;
- виконання заходів колективного договору, комплексного плану, цехових погоджень з питань охорони праці (містить екологічну складову).

3. Інспектор з охорони праці оголошує результати перевірок на дільницях.

4. Виробничі майстри, технологи, які винні в появі порушень безпеки праці, заслуховуються в обов'язковому порядку.

5. Представники служб повинні надати конкретні рекомендації стосовно невирішених питань за вказаними напрямками роботи.

6. Начальник цеху підводить підсумки. На нараді приймаються рішення за розглянутими питаннями. Начальник цеху повинен провести загальний підсумовуючий аналіз стану рівня безпеки праці за минулий місяць (містить екологічну складову). Рішення оформлюється протоколом. На підставі прийнятих рішень складається план усунення недоліків з зазначенням строків їх усунення.

Заходи, які проводяться в цехах та на дільницях робіт, повинні узгоджуватися з інспектором з охорони праці, після чого затверджуватися начальником цеху. Питання охорони праці, вирішення яких не є можливим безпосередньо у цеху, повинні передаватися на розгляд у загальний відділ техніки безпеки.

Відповідними стандартами, які існують на кожному підприємстві, встановлено обов'язки посадових осіб, як керівної ланки, так і працюючого персоналу з питань охорони праці.

Так, на державному підприємстві «Луганськтепловоз» зазначені положення відображено в стандарті «Положення про обов'язки посадових осіб та працюючого персоналу з охорони праці» [3, с. 2]. У змісті обов'язків посадових осіб також має місце і екологічна складова, яка, на жаль, не визначена окремо, а йде в загальному контексті виконання заходів безпеки та охорони праці.

Відповідно до [3, с. 7] керівник структурного підрозділу (начальник дільниці, цеху) повинен виконувати наступні функції:

- призначати наказом відповідальних осіб, які забезпечують виконання питань охорони праці на підприємстві (містить екологічну складову);
- затверджувати інструкції, зміст яких погоджений з юридичним відділом і відділом охорони праці щодо обов'язків, прав і відповідальності осіб, які забезпечують виконання питань охорони праці (містить екологічну складову);
- забезпечувати усунення причин, які призводять до нещасних випадків, професійних захворювань, призначати комісії щодо розслідування випадків виникнення зазначених причин;
- організувати проведення лабораторних досліджень праці, порядку ведення та оформлення екологічних паспортів (чітка екологічна складова);
- організувати проведення атестації робочих місць і приймати за їх підсумками заходи щодо усунення небезпечних та шкідливих для здоров'я персоналу виробничих антропогенних факторів (містить екологічну складову);
- забезпечувати виконання положень, інструкцій та інших нормативних актів, діючих у підрозділах підприємства правил внутрішнього трудового розпорядку, забезпечувати працівників інструкціями з охорони праці та іншими нормативними документами (містить екологічну складову);
- здійснювати постійний контроль за виконанням працівниками порядку проведення технологічних процесів, правил поведінки з машинами,

механізмами, обладнанням та іншими засобами виробництва, використанням засобів індивідуального та колективного захисту, виконанням робіт відповідно до вимог охорони праці (містить екологічну складову);

– організувати пропаганду безпечних методів праці шляхом інформування працівників про безпечні прийоми роботи, показу кінофільмів, проведенням лекцій, семінарів, випуску листівок, плакатів, оформлення стендів з охорони праці (містить екологічну складову);

– у випадку відсутності у нормативних актах про охорону праці та дотримання вимог природоохоронного законодавства вимог, які необхідно виконувати з метою забезпечення безпеки та застосування нешкідливих умов праці під час проведення визначених робіт, керівник повинен прийняти усі заходи, які забезпечують повну безпеку працівників;

– створювати у підрозділі аварійно-рятувальні формування (містить екологічну складову);

– у випадку виникнення надзвичайних ситуацій і нещасних випадків прийняти негайні міри для допомоги постраждалим.

Працівник зобов'язаний [3, с. 9]:

– знати і виконувати вимоги нормативних актів з охорони праці, правила поведінки з машинами, механізмами, обладнанням та іншими засобами виробництва, вміло користуватися засобами індивідуального та колективного захисту (містить екологічну складову);

– якісно виконувати обов'язки з питань охорони праці, які передбачено колективним договором і правилами внутрішнього трудового розпорядку на підприємстві (містить екологічну складову);

– проходити у встановленому порядку медичні огляди;

– співпрацювати з керівництвом підприємства (підрозділу) у справах організації безпечних умов праці, особисто здійснювати заходи щодо усунення будь-якої виробничої ситуації, яка створює загрозу його життю, здоров'ю та навколишньому природному середовищу, повідомляти про небезпеку своєму безпосередньому керівнику (чітка екологічна складова).

3. Висновки

У статті наголошено на актуальність чіткого дотримання вимог екологічної безпеки під час здійснення повсякденної діяльності підприємства та на необхідність персональної відповідальності конкретно визначених посадових осіб за загальної екологічний стан в усіх його структурних підрозділах та за виконання норм екологічної безпеки, які визначено в стандартах підприємства.

Література

1. Комплексная система управления эффективностью труда. Система стандартов безопасности труда. День безопасности труда. Порядок проведения (СТП 4.07.532 – 83). – [Действует с 1983-07-04]. – Луганск.: Тип. п/о «Лугансктепловоз», 1985.– 10 с. – (Стандарт предприятия).
2. Файн А.И. Безопасность труда ремонтников / А.И. Файн, О.Д. Виноградова. – М. : Машиностроение, 1987. – 80 с.
3. Система стандартов безопасности труда. Система управления охраной труда (СТП 5763780529 – 93). – [Действует с 1993-01-01]. – Луганск.: Тип. п/о «Лугансктепловоз», 1993.– 20 с. – (Стандарт предприятия).